STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

KAREL ČAPEK A JEHO TVORBA

Michaela Skřepská

Neveklov 2010

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor SOČ: 12. Tvorba učebních pomůcek, didaktická technologie

Karel Čapek a jeho tvorba

Autor:	**Michaela Skřepská**
Škola:	**Obchodní akademie Neveklov** Školní 303, 257 56 Neveklov
Konzultant:	**Mgr. Miroslava Hulanová**

Neveklov 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci vypracovala samostatně, použila jsem pouze podklady citované v práci a uvedené v přiloženém seznamu a postup při zpracování práce je v souladu se zákonem č. 121/2000Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů v platném znění.

V……dne…… podpis:……

Obsah

Úvod 5
1 Metodika 6
1.1 Vznik prezentace 6
1.2 Užití prezentace 6
2 Popis učební pomůcky 8
3 Život Karla Čapka 9
3.1 Zařazení 9
3.2 Dětství 9
3.3 Školní léta 9
3.4 Studentská léta 10
3.5 Rané působení a 20. léta 10
3.6 První polovina třicátých let 11
3.7 Druhá polovina třicátých let 11
4 Strž ve Staré Huti u Dobříše 13
4.1 Historie 13
4.2 Ze života 13
5 Olga Scheinpflugová 14
5.1 Díla, ve kterých hrála Olga Scheinpflugová 15
5.2 Filmografie Olgy Scheinpflugové 15
5.3 Citát Olgy Scheinpflugové 15
6 Díla Karla Čapka 16
6.1 Zfilmovaná díla Karla Čapka 16
6.2 Literární díla 16
6.2.1 Prózy 16
6.2.2 Dramata 16
6.2.3 Cestopisy 16
6.2.4 Tvorba pro děti 16
6.2.5 Překlady 17
6.2.6 Politická díla 17
7 Zajímavosti ze života Karla Čapka 18

8 Rozbory děl 19
8.1 Protiválečná tvorba 19
8.1.1 Matka 19
8.2 Tvorba science – fiction 19
8.2.1 R. U. R. 20
8.3 Cestopisy 20
8.4 Filozofická tvorba 21
8.4.1 Hordubal, Povětroň a Obyčejný život 21
8.5 Tvorba pro děti 22
8.5.1 Povídání o pejskovi a kočičce 22
Závěr 23
Seznam použité literatury 25
Přílohy 26

Úvod

Středoškolská odborná činnost je zaměřena na významnou osobnost 20. století Karla Čapka. Zabývá se spisovatelem Karlem Čapkem, jeho ženou Olgou Scheinpflugovou, bratrem Josefem Čapkem a dalšími osobnostmi. Téma bylo zvoleno proto, že ve Staré Huti se nachází Památník Karla Čapka, který přibližuje život a díla tohoto literárního velikána. Avšak ne všichni mohou Památník navštívit, a proto je místu věnovaná celá jedna kapitola.

Práce vznikla s cílem vytvořit učební pomůcku pro obohacení výuky českého jazyka. Cílem je rovněž vytvoření prezentace o životě Karla Čapka, jeho tvorbě, která je dodnes zachována. Prezentace je vytvořena pro žáky druhého stupně základních škol a pro žáky středních škol. Forma prezentace je využita k oživení a zpříjemnění výuky, to vede k lepšímu osvojení informací.

Ve středoškolské odborné činnosti je využito základních a obecných informací, které jsou čerpány z internetových zdrojů, knih Karla Čapka a z knih, ve kterých je popsán život Karla Čapka, z jeho letního sídla ve Strži, jež se nachází ve Staré Huti a jež bylo jeho velmi oblíbeným místem. Objevují se v ní i informace o manželce Olze Scheinpflugové.

Ve středoškolské odborné činnosti i vytvořené prezentaci je rozebráno několik knížek se science fiction, protiválečnou, filozofickou a utopickou tématikou. Jsou vybrána nejznámější díla. Jsou rozebrána tak, aby vyplynul jejich význam.

Získané informace byly zpracovány, poté konzultovány s vedoucí práce a následně řazeny do prezentace. Prezentace byla zpracována postupně, podle plánovaného obsahu, ve stručných bodech. Obsahuje informace, popřípadě vysvětlení neznámých slov, odkazy, fotogalerii a rozbory děl.

1 Metodika

Cílem školní výuky je seznámit žáky s určitými informacemi, vyvolat v nich zájem o předkládaná témata, a tak zajistit, aby si žáci informace osvojili a naučili se je. Aby byl proces výuky úspěšný, je třeba zajistit žákům takovou aktivitu, která by je zaujala a zapojila jejich aktivní vnímání. K tomu slouží dostatek názornosti. Je připravena prezentace, ve které jsou slovní informace doprovázeny obrazovými materiály

Prezentace života a díla Karla Čapka vznikla právě proto, aby žáci lépe vnímali učivo, a tak si jej snadno a lépe zapamatovali a později oživili.

1.1 Vznik prezentace

Základem vniku prezentace bylo studium odborných materiálů. Informace byly čerpány z knih a internetových zdrojů. Dále byly cenné informace získány při návštěvě letního sídla Památníku Karla Čapka ve Staré Huti u Dobříše. Poznámky byly shrnuty a vznikla synopse, která pojednává o životě Karla Čapka a je přiložena k vytvořenému CD nosiči. Zjednodušením informací a textu vznikala samotná prezentace.

Prezentace musí splňovat určité požadavky. Mezi základní požadavky patří:

- použití vhodných barev pro podklad a písmo
- vhodná velikost písma tak, aby se dalo přečíst
- předkládané informace jsou heslovitě, předpokládá se slovní doprovod
- jednotlivé slajdy mají stejnou podobu, nejsou zde žádné efekty
- prezentace je obohacena o obrazový materiál, který je doplněn slovními informacemi
- slajdy jsou vzájemně propojené, proto je možné vybírat pouze určité části

Všechny tyto požadavky byly při vytváření prezentace zohledněny. Vytvořená prezentace byla použita při výuce literární výchovy. Ověřena byla i vhodnost vybraných informací, stejně jako vnímání prezentace žáky.

1.2 Užití prezentace

Pro užití výukové pomůcky platí určitá pravidla:

- vyučující se seznámí s prezentací dříve, než je prezentována a ověřena v hodinách českého jazyka
- součástí pomůcky je synopse o životě a díle Karla Čapka, zde vyučující doplní informace, popřípadě doplní výklad, tyto informace samozřejmě vytkne a autor práce je povinen si je opravit
- výuku je určitě třeba rozdělit do několika hodin literární výchovy:

→ život Karla Čapka, kde je využit i obrazový materiál

→ dílo K. Čapka – při prezentaci jsou díla tematicky rozčleněna, součástí výuky je také práce s texty (uvedeny jako příloha prezentace), zde žáci vyhledávají hlavní znaky a myšlenky Čapkových děl

- na závěr proběhne shrnující hodina, proto jsou zde pracovní listy s otázkami a vypuštěnými informacemi

2 Popis učební pomůcky

Jedná se o pomůcku, která poslouží jako výukový materiál v hodinách literární výchovy.

Její součástí je:

- CD s prezentací
    - život Karla Čapka
    - členění Čapkovy tvorby
    - rozbory děl
    - fotogalerie
    - opakování
- Synopse s podrobnostmi života Karla Čapka
- Listy s texty, které jsou součástí přílohy, ukázky z Čapkovy tvorby

3 Život Karla Čapka

3.1 Zařazení

Karel Čapek je český prozaik, dramatik, novinář a překladatel 1. poloviny 20. století. Je prvním českým spisovatelem, který uspěl v zahraničí. Tím velice prospěl české literatuře. Byl určitou dobu představitelem československého Penklubu (klub básníků, esejistů a romanopisců). „V době hrozící nacistické okupace byl jedním z hlavních motorů odporu, kdy využil veškeré své možnosti a kontakty pro vyburcování národa a světa při snaze o zachování svobody.“ [1]

3.2 Dětství

2)obrázek č. 1

Karel Čapek[2] se narodil 9. ledna 1890 v Malých Svatoňovicích u Trutnova jako nejmladší ze tří dětí.

„Čapkův otec, MUDr. Antonín Čapek, je narozen 26. července 1855 v Žernově u České Skalice a byl lékařem. Čapkova matka, Božena Čapková, narozena 26. května 1866 v Hronově, byla sběratelka slovesného folkloru. Měl staršího bratra Josefa Čapka, který vynikal jako malíř a spisovatel a sestru Helenu, autorku vzpomínkové knihy Moji milí bratři.“[3]

3.3 Školní léta

Karel Čapek navštěvuje obecnou školu v Úpici. V roce 1901 odchází z Úpice do Hradce Králové, kde začíná studovat na gymnáziu. Bydlí zde s babičkou Helenou Novotnou. „Čapek mnohokrát uvedl, že to byla právě babička Helena, kdo výrazně ovlivnil jeho cit pro jazyk a kdo v něm rozvinul sociální cítění. V roce 1904 vstupuje do tajného studentského debatního spolku pokrokářského zaměření a sebevzdělávacích cílů, stává se i členem jeho výboru. Tam se zamiluje do Marie Svatoňové. V roce 1905 vydává studentský časopis Obzory a Revue nejmladších.“[4] Karel Čapek odjíždí kvůli odhalení tajného studentského kroužku do Brna, kde pokračuje ve studiu.

„V Brně se jeho sestra Helena provdala za advokáta a politika Františka Koželuhu. Zde vydává Karel Čapek první tištěný publicistický příspěvek, článek Ze studentstva o studentstvu, v brněnském týdeníku Moravský kraj.“[5]

---

[1] http://capek.misto.cz/zivotopis-d.html
[2] http://www.scifiworld.cz/article.php?ArticleID=130
[3] Halík M., Karel Čapek život a dílo v datech, str. 13
[4] Halík M., Karel Čapek život a dílo v datech, str. 16
[5] http://www.pis.cz/cz/dalsi_informace/info_a_z/capek_karel

3.4 Studentská léta

„V roce 1907 se stěhují Čapkovi z Úpice do Prahy, protože se jeho rodiče rozhodli prodat hronovský mlýn a dům v Úpici. Karel bydlí opět pohromadě s rodinou a babičkou Helenou. Stěhují se do činžovního domu v Říční ulici č. 11 na Malé Straně. Čapek začíná studovat na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1908 už Čapek píše články do Lidových novin, Národního obzoru a Studentské revue. Do Lidových novin napsal společně se svým bratrem Josefem Čapkem první tištěnou prózu *Návrat věštce Hermotima*.“[6] Celé gymnázium i univerzitu prošel s vyznamenáním, maturitní zkoušky také složil s vyznamenáním.

„V roce 1910 se zapisuje na Filozofickou fakultu v Berlíně. O rok později se stěhuje do Paříže k bratrovi, který tu pobývá až do konce října 1915. Poté odjíždí zpět do Prahy studovat na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy.

V roce 1912 umírá Čapkova babička Helena Novotná. V roce 1915 promuje Karel na doktora filozofie Karlovy univerzity.“[7]

3.5 Rané působení a 20. léta

Kvůli své nemoci, revmatismu obratlových kloubů (dna), nebyl odveden do armády, do bojů v první světové válce. „V roce 1917 vydává dílo *Boží muka*. V tento rok se stává členem redakční rady týdenníku Národ. Nastupuje také jako domácí učitel a vychovatel ve šlechtické rodině Prokopa Lažanského na zámku v Chýši. Po pár letech se však rozhodne pro novinařinu a nastupuje do redakce Národních listů.

V roce 1918 vydává *Pragmatismus čili Filozofie praktického života* a *Krakonošovu zahradu*. Působil jako redaktor v několika časopisech, v Národních listech, Nebojsovi a v asi nejznámějších Lidových novinách. V roce 1920 vyhází Čapkovo drama *Loupežník*. A v tomto roce se seznamuje s herečkou Olgou Scheinpflugovou, dcerou redaktora Národních listů Karla Scheinpfluga, a začíná si s ní dopisovat. Poprvé také vychází drama *R.U.R.* V letech 1921 – 1938 působil Čapek v redakci Lidových novin a zároveň se stal dramaturgem a režisérem Městského divadla Královských Vinohrad.“[8]

V roce 1922 se poprvé setkává s prezidentem Tomášem G. Masarykem ve Vinohradském divadle. Názory T. G. Masaryka zaznamenal v dílech *Hovory s T. G. M., Mlčení s T. G. M. a Nablízku T. G. M.*

„V dubnu roku 1923 odjíždí na zdravotní pobyt do Itálie. Tento rok se zúčastní první návštěvy u prezidenta Československé republiky Tomáše G. Masaryka na Pražském hradě. V dubnu roku 1924 umírá jeho matka, která je pochována na Olšanských hřbitovech. Podniká

[6] Halík M., Karel Čapek život a dílo v datech, str. 20
[7] http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_%C4%8Capek
[8] http://spisovatele.cz/karel-capek

cestu do Anglie, jejímž vnějším podnětem je pozvání na londýnské zasedání Penklubu a návštěva Výstavy britského impéria. Později je zvolen předsedou Penklubu.

V roce 1925 se stává členem Literárního odboru IV. třídy České akademie věd. Na toto členství ale v červnu rezignuje, když může podle něj členství připadnout mnohem významnějším literátům. Čapek vydává v roce 1926 v Lidových novinách článek *Čeští spisovatelé – proč mlčíte?*, který má být zaměřen proti manifestu českých fašistů k spisovatelům. Ve stejném roce zemřel jeho švagr F. Koželuha. Během schůzek na půdě Penklubu se setkává s mnoha známými spisovateli. Účastní se i mnoha demokratických zasedání proti fašismu .Setkává se často s prezidentem republiky na jeho sídle v Topoľčiankách a pořizuje první literární záznamy prezidentových vzpomínek. 28. října dostává společně s bratrem Josefem státní cenu za dramatické dílo za hru *Adam Stvořitel*.

V roce 1927 se účastní zájezdu československých novinářů, který se koná v Paříži a setkává se s významnými osobnostmi francouzského politiky. V roce 1929 umírá jeho otec Antonín Čapek. Poté odjíždí se svojí přítelkyní Olgou Scheinpflugovou do Španělska.“[9]

3.6 První polovina třicátých let

„Čapek začíná 30. léta 20. století jako ministr školství pro věci Národního divadla v Praze. Odjíždí ale na několikadenní výlet s lékařem J. Fouskem na Slovensko, kde chce navštívit bratra Josefa s rodinou v Oravském Podzámku. Po návratu ze Slovenska je Čapkovi udělena státní cena za dílo *Povídky z jedné kapsy*. V roce 1931 je jmenován Výborem pro mezinárodní duševní spolupráci při Společnosti národů do stálého výboru pro literaturu a umění. Vychází 2. díl *Hovory s T. G. M.* Čapek je opět zvolen předsedou Československého Penklubu. Účastní se dokonce Penklubu v Haagu, kde projíždí celou zemi. V březnu 1932 přechází společně s bratrem Josefem od zkrachovalého nakladatelství Aventinum k nakladatelství Fr. Borový, kde se stal tichým společníkem a kde bylo také vydáno dílo *R.U.R.* Koncem září až začátkem října pobývá v Topol'čiankách.

V únoru 1933 vyvolává v širokém kulturním tisku diskusi o povaze a funkci kritiky. V březnu se ale vzdává předsednictví pražského Penklubu. Opět pobývá v Topol'čiankách.“[10]

3.7 Druhá polovina třicátých let

„V Barceloně v roce 1935 předseda světové federace Penklubů H. G. Wells navrhuje Čapka na svého nástupce, Čapek ale odmítá. V červenci 1935 cestuje s Olgou Scheinpflugovou a žádá svoji dlouholetou přítelkyni o ruku. Čapek se později setkává s Eduardem Benešem a spolu se svojí snoubenkou stráví tři dny v jeho společnosti v Sezimově Ústí. V srpnu se vinohradské radnici žení s Olgou Scheinpflugovou.[11] Čapkův švagr V. Palivec dává

11)svatební fotografie

[9] Halík M., Karel Čapek život a dílo v datech, str. 39, 43, 44
[10] http://capek.misto.cz/zivotopis-d.html#30zac
[11] http://czechfolks.com/plus/wp-content/uploads/2009/12/novomanzele-karel-a-olga.jpg

manželům do doživotního užívání Strž, bývalý úřednický dům ve Staré Huti u Dobříše.“[12] Postupnými úpravami a úpravou přírodního okolí si Karel Čapek ze Strže vybudoval svůj druhý domov, kde mezi lety 1936 – 38 bydlel takřka trvale a napsal zde nejvíce děl. „Ministrem školství je Čapek spolu s dalšími významnými spisovateli jmenován do komise pro udělení státních cen za literaturu.

V roce 1936 vydává dílo *Válka s mloky*. Tento rok cestuje se svojí manželkou Olgou do Dánska, Švédska a Norska. V norském tisku se objevuje návrh, aby Karlu Čapkovi byla udělena Nobelova cena za literaturu, kterou ovšem nedostane.

V roce 1937 bylo prvně knižně vydáno drama *Bílá nemoc*, které poukazovalo na hrozbu války. Setkává se také s mnoha osobnostmi z kulturního, politického a vojenského života na Pražském hradě. V červnu se společně s Olgou účastní kongresu Penklubu v Paříži, kam byl pozván jako čestný host. V červenci cestuje s Olgou a s přáteli automobilem po Rakousku, Švýcarsku a jižní Francii.

30. září 1938, v den mnichovského diktátu, podepisuje výzvu Obce československých spisovatelů K svědomí světa. V listopadu až prosinci musí Čapek snášet těžkou kritiku proti své osobě. Odmítá emigraci do Anglie. Říká, že musí zůstat s národem. Kvůli velké záplavě trpí Čapek od poloviny prosince chřipkou, protože pomáhal zachraňovat podemleté stromy a brodil se po kolena ve studené vodě. Poté dostane i zánět ledvin. 25. prosince umírá. Je pohřben na Vyšehradském hřbitově v Praze.“[13]

[12] http://www.pis.cz/cz/dalsi_informace/info_a_z/capek_karel
[13] http://capek.misto.cz/zivotopis-d.html#230

4 Strž ve Staré Huti u Dobříše

4.1 Historie

14)obrázek č. 3

„Na místě, kde se dnes nachází Památník Karla Čapka,[14] byla původně továrna na železo. Samotný dům byl vybudován asi v polovině 19. století a je v empírovém stylu. Továrna zde fungovala až do konce tohoto století. Po první světové válce získal nemovitost Václav Palivec od rodu Colloredo-Mansfeld. Tento rod vlastní mimochodem i dobříšský zámek. V roce 1935 ho Václav Palivec věnoval Karlu Čapkovi a jeho manželce a herečce Olze Scheinpflugové do životního užívání jako svatební dar. Dům a zahrada Na Strži za přítomnosti Karla Čapka jen rozkvétaly. Spisovatel tu často trávil volný čas až do roku 1938, kdy v prosinci zemřel. Jeho žena zde pobývala ještě po dobu druhé světové války. Po roce 1948 byla však nemovitost vyvlastněna.

Od roku 1961 se zde začala budovat expozice věnována Čapkovi, která fungovala až do 90. let. Po roce 1989 byl dům navrácen rodině Palivců. Od roku 1996 probíhala rozsáhlá rekonstrukce domu a místo, dnes známé jako Památník Karla Čapka, nebo také „Čapkárna“, bylo znovu otevřeno v roce 1997. Památník je nyní příspěvkovou organizací Středočeského kraje.“[15]

4.2 Ze života

Karel Čapek zde napsal řadu děl – *Válku s mloky, Bílou nemoc, První partu, Cestu na sever, Matku, Život a dílo skladatele Foltýna*. Zajímavostí je zde velká zahrada a pracovna Karla Čapka, kde rád trávil svůj čas. Dnes je zde rozsáhlá expozice, kde se může každý dozvědět o životě Karla Čapka i jiných zajímavých osobností, jako je jeho manželka Olga Scheinpflugová, jeho bratr Josef Čapek a přítel František Peroutka.

[14] http://www.hrady.cz/wnd_show_pic.php?picnum=4765
[15] http://www.hrady.cz/index.php?OID=1742

5 Olga Scheinpflugová

16)obrázek č. 4

„Olga Scheinpflugová[16] se narodila 3. prosince 1902 ve Slaném. Olga byla herečka, spisovatelka a dramatička. Mimo jiné byla všestranná umělkyně s mimořádným talentem. Olga Scheinpflugová psala verše, romány, divadelní hry a knihy pro děti. Byla obdařena širokým rozhledem zejména v politice a umění. Její otec, Karel Scheinpflug, pracoval v rodinném podniku a byl také prozaik. Její matka zemřela, když byla Olga ještě malá. Její otec se znovu oženil. Olga měla sestru Boženu a bratra Karla Scheinpfluga. Zásadní jsou pro Olgu velmi kruté zážitky a následně vzpomínání na první světovou válku. V patnácti letech se stává Žačkou Marie Hübnerové, významné české herečky.“[17]

„Po válce odchází Olga do Prahy. Zabydlí se v penzionátu. Zde se učí těsnopis, psaní na stroji, němčinu a francouzštinu. O něco později přichází do Prahy i celá její rodina a všichni se zabydlí v Thunovském paláci v bytě po Alfonsi Muchovi, významném českém malíři.

Olga Scheinpflugová dostává v roce 1920 první angažmá v tehdejším smíchovském Švandově divadle, později Realistické divadlo. Spolupracuje hlavně s režisérem J. Borem. První herecké úspěchy zaznamenává ve hrách Krylova, Shakespeare a Wedekinda. Ve Švandově divadle se také v roce 1920 seznamuje s osudovým mužem – Karlem Čapkem, který se později stane jejím manželem. Karel Čapek je jím velkým obdivovatelem, ale je o dvanáct let starší. Jejich vtah je velmi proměnlivý, dokonce se na čas rozcházejí.

V roce 1922 je Olga Scheinpflugová na doporučení Václava Vydry přijata do Vinohradského divadla, kde hraje i s takovými velikány, jakým je například Hugo Haas. Od roku 1928 účinkuje dokonce v Národním divadle. Zde vytváří své nejlepší umělecké role, jako jsou Marie Stuartovna, Johanka z Arcu, Paní Bovaryová a další. V roce 1935 se konečně provdá za Karla Čapka a dostávají jako svatební dar letní sídlo „Čapkárnu“. V roce 1938 Karel Čapek umírá a Scheinpflugová se i přes své následující zveřejněné vztahy nikdy neprovdá.“[18]

„Pro své celoživotní demokratické přesvědčení byla vždy pronásledována totalitními režimy, tedy i komunismem. Za německé okupace byla vyslýchána gestapem, byla omezována ve své herecké i literární činnosti. V roce 1944 byla přinucena odejít z Národního divadla, ale v roce 1945 se znovu do divadla vrací. Scheinpflugová se snaží obnovit schůze Penklubu, jejich řady však pročesala válka. Zúčastňuje se také norimberského procesu (mezinárodní soudní tribunál).

[16] http://www.knihovnaslany.cz/archiv-akci/2009/12/prosinec-2009/
[17] http://capek.misto.cz/olga-kdo.html
[18] http://zivotopis.osobnosti.cz/olga-scheinpflugova.php

Rok 1948 je špatný rok pro jejich letní sídlo Čapkových Strž. Jsou zde materiální škody a Scheinpflugové je umožněno jen obývání malého příbytku.

Olga dostává nabídku k sňatku do zahraničí, aby mohla emigrovat, ale tu okamžitě odmítá. Roku 1948 tragicky umírá její otec Karel Scheinpflug. Od roku 1953 začíná opět hrát na prknech Národního divadla, dostává i titul zasloužilé umělkyně. S pomocí Olgy Scheinpflugové vzniká ve Strži památník Karla Čapka, který může zachránit Strž před definitivním zdevastováním. Olga často propaguje humanistické myšlenky Karla Čapka a přednáší o svém muži. Těsně před svojí smrtí se vrací do Vinohradského divadla, aby si zde zahrála hlavní roli v dramatu Karla Čapka Matka. Zde dostává srdeční záchvat a podléhá. Zemřela dne 13. dubna 1968. Po celý svůj život trpěla srdeční vadou.“[19]

5.1 Díla, ve kterých hrála Olga Scheinpflugová

- Madla z cihelny (zfilmováno)
- Okénko (několikrát zfilmováno)
- Český román
- Stesk
- Rusalka mezi lidmi

5.2 Filmografie Olgy Scheinpflugové

- Andula vyhrála (1938)
- Madla z cihelny (1933)
- Tchýně (1964)
- … a pátý jezdec je Strach (1964)

5.3 Citát Olgy Scheinpflugové

I nešťastná láska je krásná, je-li oboustranná.

[19] http://capek.misto.cz/olga-ct.html

6 Díla Karla Čapka

6.1 Zfilmovaná díla Karla Čapka

- Zlatý klíček (1922) - film podle původního námětu Karla Čapka
- Loupežník (1931) - filmové zpracování stejnojmenné divadelní hry
- Bílá nemoc (1937) - filmové zpracování Čapkovy divadelní hry
- Krakatit (1948) - film podle stejnojmenného románu
- Lotrando a Zubejda (1997) - film na námět Čapkovy pohádky Pohádka o zdvořilém loupežníkovi z knihy Devatero pohádek

6.2 Literární díla

6.2.1 Prózy

- Zářivé hlubiny (1916)
- Boží muka (1917)
- Krakonošova zahrada (1918)
- Krakatit (1922)
- Povídky z jedné kapsy, Povídky z druhé kapsy (1929)
- Hordubal, Povětroň a Obyčejný život (1933 – 1934)
- Válka s mloky (1936)

6.2.2 Dramata

- Loupežník (1920)
- R. U. R. (1920)
- Ze života hmyzu (1921)
- Věc Makropulos (1922)
- Adam stvořitel (1927)
- Bílá nemoc (1937)
- Matka (1938)

6.2.3 Cestopisy

- Výlet do Španěl (1930)
- Obrázky z Holandska (1932)
- Cesta na sever (1936)

6.2.4 Tvorba pro děti

- Devatero pohádek
- Dášenka čili život štěněte
- Povídání o pejskovi a kočičce – ilustrace Josef Čapek

6.2.5 Překlady

- Francouzská poezie nové doby

6.2.6 Politická díla

- Rozhovory s Tomášem G. Masarykem
- Mlčení s Tomášem G. Masarykem

7 Zajímavosti ze života Karla Čapka

„Čapek hodně četl. Nikdy si do knih nepsal poznámky, protože se spoléhal na svou paměť. Když si chtěl něco zapsat, tak do svého sešitu, nebo na zvláštní papír. Proto historikové marně hledají v knihách, které četl, nějaké jeho poznámky.“[20]

Čapek byl sběratelem kaktusů.

„Čapek sbíral také gramofonové desky s lidovou hudbou ze všech končin světa (Austrálie, Afrika, Čína, Indie, Mexiko, Amerika a Kuba).“[21]

Čapek našel zalíbení také ve fotografování. Pořídil si všechno možné vybavení a výsledkem jeho fotografování byla *Dášenka čili Život štěněte.* Karel Čapek měl psa Dášenku, ale musel jí dát někomu jinému, protože rozkousala vše, na co přišla.

Opravdovým Čapkovým koníčkem bylo zahradničení, ze kterého později vzniklo dílo *Zahradníkův rok.*

Drama *R. U. R.*, které Karel Čapek napsal, obsahovalo slovo „robot“, které vymyslel jeho bratr Josef Čapek, a přešlo také do jazyka mnoha národů. Začalo se užívat pro řadu technických zařízení a užívá se dodnes.

Ke konci svého života se Čapek dozvěděl, že jeho jméno je na třetím místě v nacistickém seznamu osob, které budou zatčeny, až vstoupí německá vojska do Prahy. Nechtěl odjet kvůli svému národu.

[20] Scheinpflug K., Můj švagr Karel Čapek, str. 21
[21] Scheinpflug K., Můj švagr Karel Čapek, str. 43

8 Rozbory děl

8.1 Protiválečná tvorba

Čapek se zabýval zejména ve třicátých letech 20. století tvorbou protiválečné literatury. Jeho tvorba byla zaměřena na varování před hrozbou války a nacistického režimu. Tvoří prózu a dramata. Mezi nejznámější dramata protiválečné tvorby patří **Matka** a **Bílá nemoc**. Mezi protiválečnou tvorbu řadíme **Válku s mloky**.

8.1.1 Matka

Matka je **protiválečné drama** napsané Karlem Čapkem před druhou světovou válkou v roce 1938. V tomto díle se zaměřuje na boj proti fašismu. Podnětem díla je občanská válka ve Španělsku. Hlavní myšlenkou je zde řešení dvou problémů: co je pravé hrdinství a jaká oběť má být položena za svobodu vlasti.

Hlavní postavy: *Matka Dolores* – starostlivá a obětavá žena, která ztratí všechny osoby, které měla ráda

Jiří, Ondra, Kornel a Petr – bratři, Matčini synové, Kornel a Petr zemřou v občanské válce a Ondra při leteckém neštěstí jako lékař. Jejich otec padl v burské válce v Africe před narozením Toniho. Všichni pak promlouvají s Matkou jako duchové, synové, kteří zemřeli pro dobro národa.

Toni – je nejmladší syn, kterého jeho Matka chrání před válkou

Děj: Děj Matky se odehrává v neurčitém čase v neurčité zemi, ale později poznáváme, že je to období občanské války. Hlavní hrdinka matka Dolores má pět synů: Jiřího, Kornela, Ondru, Petra a Toniho. Její manžel zemřel ve válce a její synové ho následovali.

Matka postupně přichází o všechny blízké osoby, až na nejmladšího syna Toniho. Každý z nich zemřel pro věc vlasti, když bojoval za svoji zemi. Na scéně se objevují duchové mrtvých synů, kteří rozmlouvají s matkou o svých názorech a přesvědčeních. Matka trpí a nechce pustit svého jediného syna do války.

Ale když matka uslyší v rozhlasu o brutálním útoku na školu, kde bylo plno nevinných dětí a které umírali, pochopí, že bezbranné děti musí někdo bránit. A proto podává svou zbraň svému jedinému synovi Tonimu zbraň se slovy „Jdi“. Na obranu dětí dává Matka svého milovaného syna.

8.2 Tvorba science – fiction

Vědecko-fantastickou literaturu Čapek tvořil ve dvacátých letech dvacátého století. Ve tvorbě science-fiction se Čapek zabýval především zneužitím strojů pro práci a zneužití zbraní. Asi nejznámějším dílem je drama R. U. R., ve kterém Čapek poukazuje na hrozbu nadvlády strojů.

8.2.1 R. U. R.

R. U. R. (Rossumovi Univerzální Roboti) je **vědecko-fantastické drama** o třech dějstvích, vydané v roce 1920. Hlavní myšlenkou je hrozba ze zneužití strojů člověkem a jejich nadvláda lidstvu. V díle se Karel Čapek zaměřuje na možnost zneužití strojů, vyrobených člověkem.

Hlavní postavy: *Helena Gloryová* – krásná dcera prezidenta, která přijíždí na opuštění ostrov, aby zrovnoprávnila roboty

Harry Domin – Helenin manžel, ředitel firmy Rossumových Universálních Robotů

Alquist, Busman, Dr. Gall, Fabry, Hallemier – pracující muži na ostrově, dobří přátelé

Roboti – pracující stroje, později byli vyspělejší, podobnost lidem

Děj: Na opuštěném ostrově pracuje 6 mužů, kteří vyrábějí roboty, Rossumovy roboty. Jednoho dne přijíždí na ostrov krásná Helena, která chce dát robotům práva a duši. Později zjistí, že je to zbytečné. Když jí vysvětluje Domin, ředitel firmy, jak fungují věci ohledně robotů, požádá ji o ruku a aby zůstala na ostrově. Helena přijímá a zůstává zde.

O deset let později je výroba robotů na nejvyšší úrovni a roboti nejen pracují, ale jsou i v armádě a bojují ve válkách. Na desáté výročí Helenina příjezdu jí Domin věnuje válečnou loď, která ovšem není normálním dárkem. Helena začíná mít podezření, že se něco děje. Dokonce se přestávají rodit noví lidé. Proto začne prohledávat papíry, které má Domin schované a aniž si uvědomí, co udělala, spálí dokument na výrobu robotů. Když přijíždí na ostrov dlouho očekávaná poštovní loď, přijíždějí na ní i vzbouření roboti se zbraněmi. Všichni lidé umírají i ti, kteří byli na ostrově. Na ostrově proběhne vzpoura. Žije pouze Alquist, který pracuje rukama.

Alquist je tedy jediným žijícím člověkem. Roboti po něm chtějí dokument na výrobu robotů, protože se nedokážou sami vyrábět, a proto vymírají. Alquist je však moc starý, aby si vzpomněl. Proto roboty začne pitvat. Avšak objeví robotku Helenu a robota Prima, kteří se pro sebe obětují, když je chce pitvat, pozná, že se mají rádi a pošle je žít svůj vlastní život. Pro Alquista jsou jako nový Adam a Eva. Jsou tedy nadějí pro lidstvo. Nevyhyne.

8.3 Cestopisy

Karel Čapek nejdříve své zážitky z cest po Evropě posílal do Lidových novin. Později vyšla jako díla souborná. Je zde použit velmi bohatý český jazyk. Čapek díla nelíčil zeměpisně, šlo mu o zachycení životního stylu a zvyklostí. V dílech se vyskytuje vtipnost a originalita. Čapkovy významné zážitky byly zachyceny v dílech **Anglické listy, Italské listy, Výlet do Španěl, Cesta na sever** a **Obrázky z Holandska.**

8.4 Filozofická tvorba

K této tvorbě řadíme hlavně noetickou trilogií, kde se projevuje pragmatismus. Zobrazuje zde několik pohledů na svět. Různí lidé vyvozují z různých faktů odlišné závěry.

8.4.1 Hordubal, Povětroň a Obyčejný život

Tato díla tvoří tzv. noetickou trilogii, jde tedy o trilogii, ve které se vyskytuje stále se vracející otázka, **co je to pravda**. Tato otázka všechna tři díla spojuje.

Vznikla ve 30. letech 20. století. Karel Čapek v těchto filozofických dílech ovlivněných pragmatismem ukazuje na to, „že neexistuje jediné skutečné poznání, tj. že pravda sama o sobě neexistuje, ale vztahuje se pouze k člověku v konkrétní životní situaci.“[22]

V díle **Hordubal** je poukázáno na to, že člověk se nemá soudit podle vzhledu a chování, ale podle toho, jaký je jeho svět uvnitř.

Hlavní postavy: *Juraj Hordubal* – když přijíždí z Ameriky, je zklamán ze své ženy a dcerky, které se chovají úplně jinak. Neví, co si má myslet o svých přátelích, kteří ho ani nevítají a přesvědčují ho o nevěře jeho ženy.

Polana Hordubalová – Hordubalova manželka, je Hordubalovi nevěrná se Štěpánem Manyou – čeledínem, je uzavřená do sebe

Štěpán Manya – čeledín na statku u Hordubalových, zavraždí Hordubala, je milencem Polany

Děj: Juraj Hordubal se vrací po osmi letech z Ameriky domů na svůj statek, ke svojí ženě Polaně a k dceři Hafii. Po návratu domů ho však nikdo nevítá tak, jak si to představoval. Dokonce ani jeho žena a dcera. Hafie má raději místního čeledína Štěpána než Hordubala. To Hordubala zraňuje. Neví, co se děje. Polana je zamlklá a uzavřená. Těšil se, jak za našetřené peníze koupí krávy a bude s nimi hospodařit. Polana místo toho koupila nížiny a koně, protože je Štěpán uměl pást.

Hordubalovi přátelé mu prozrazují, že Polana mu byla nevěrná. Hordubal se urazí a své přátele zbije, protože nevěří, že by to mohla být pravda. Na důkaz toho zasnoubí Hafii se Štěpánem. Jenže Štěpánovi se za to každý ve vesnici vysmívá, a proto chce zasnoubení zrušit. Hordubal se rozzuří a smlouvu roztrhá a vyžene čeledína. Poté se přesvědčí, že je mu Polana opravdu nevěrná. Zhroutí se mu svět. Začne se svěřovat pasákovi ovcí Míšovi s jeho problémy. Přestane dokonce pečovat o své zdraví a těžce onemocní. Když ho najdou ve chlévě, kde leží s horečkou, Polana se o něj začne trochu starat. Ráno Hordubala však najdou mrtvého.

Nakonec je zjištěno, že Hordubal byl zavražděn. Byl probodnut tenkým předmětem do srdce. Štěpán a Polana jsou zatčeni, přestože vinu popírají. Později je u Hordubalova domu nalezana jehla a peníze, které měl Hordubal u sebe. Když se k soudu dostaví celá vesnice,

[22] Odmaturuj z literatury 2 str. 126 ISBN 80-86285-83-9

Štěpán se nakonec přiznává k hříchu, který spáchal, a je odsouzen na doživotí. Polana je odsouzena k trestu za spoluvinu.

8.5 Tvorba pro děti

Čapek tvořil dokonce i díla určené pro nejmenší. Knihy jsou pojaty vtipně a vyplývá z nich ponaučení. Některé knihy ilustroval jeho bratr Josef Čapek. Zvláštností ale je, že Čapek své vlastní děti neměl. Mezi další díla pro děti patří například **Dášenka čili život štěněte** nebo **Devatero pohádek.**

8.5.1 Povídání o pejskovi a kočičce

Čapkova díla pro děti byla vždy pojata vtipně. Tuto knížku ilustroval Čapkův bratr Josef Čapek, který s ním vytvořil i některá jiná díla. V tomto díle jsou hlavními postavami **pejsek a kočička.** Ti řeší problémy, které by dětem měly být ponaučením, například mytí rukou, uklízení nepořádku. Pejsek a kočička zde ztvárňují muže a ženu, bydlí spolu a mají se rádi. Nejslavnějšími pohádkami jsou O pejskovi a kočičce, jak myli podlahu, jak psali psaní a jak si dělali k svátku dort.

Závěr

Cílem středoškolské odborné činnosti bylo vytvořit prezentaci o životě Karla Čapka. Prezentace je určena pro hodiny českého jazyka druhého stupně základních škol a střední školy.

Přínosem byly informace nejen o profesionálním životě Karla Čapka, ale i o osobnostech, které ho obklopovaly. Z informací také vyplynulo, jak těžký měl Čapek život ke konci třicátých let a jaké byl ve skutečnosti povahy: milý, laskavý a velký lidumil. Ale jako každý člověk měl i svoje vlastní chyby a problémy. I přes jeho velký přínos pro naši vlast byl časem za svou práci velmi kritizován, a to většinou tiskem a anonymními dopisy.

Informace do středoškolské odborné činnosti byly konzultovány s vedoucím práce a také s průvodkyní z letního sídla ve Strži, které bylo ve 30. letech svěřeno Karlu Čapkovi a jeho ženě do doživotního užívání. Poskytnuté informace od průvodkyně byly vypravovány až od 30. let, protože v těchto letech byla Čapkova práce nejproduktivnější a nejzajímavější. Spolupráce s průvodkyní byla velice příjemná, jelikož informace, které měla připravené, byly výstižné a k tématu. Informace jsou využity v přednesu prezentace.

Praktickou částí středoškolské odborné činnosti je prezentace o životě Karla Čapka. Právě tento spisovatel patřil k velikánům české literatury. Ačkoli jeho tvorba spadá do první poloviny dvacátého století, obsahy jeho děl jsou stále aktuální. Tuto prezentaci lze použít jako učební pomůcku do hodin českého jazyka na základních a středních školách. Bohužel pozornost věnovaná Karlu Čapkovi je velice malá. Cílem prezentace je předložit informace, ale zároveň je zpřístupnit, zaujmout žáky a přispět tak ke zvýšení zájmu o četbu děl tohoto velikána.

Prezentace je tvořena stručnými body o životě Karla Čapka. První slajd obsahuje fotografii Karla Čapka, která je pro prezentaci velmi důležitá. Na druhém slajdu jsou hypertextové odkazy, které vysvětlují některé neznámé pojmy. V prezentaci je přidána fotogalerie Karla Čapka, Olgy Scheinpflugové, jejich letního sídla Strže ve Staré Huti u Dobříše a fotografie Čapkova hrobu na Vyšehradském hřbitově. Do prezentace je přidána i jeho žena Olga Scheinpflugová, protože je nezbytnou součástí Čapkova života.

V prezentaci jsou zmíněna některá jména Čapkových příbuzných a přátel, například jeho bratra, malíře, Josefa Čapka, kde je přiložena i ukázka některých jeho namalovaných obrazů.

Další velká kapitola je věnována Čapkově tvorbě. Kapitola je rozložena do šesti podkapitol, které jsou zpracovány do hypertextových odkazů. Podkapitoly jsou nazvány podle Čapkovy tvorby, například protiválečná, vědecko-fantastická a politická. V každé tvorbě jsou rozpracována díla, která Čapek tvořil ve dvacátých a třicátých letech dvacátého století. Díla jsou rozebrána tak, že z nich vyplývá jejich význam. Čapek netvořil poezii, a proto je věnována pozornost pouze dramatům a próze. U tvorby pro děti je zde odkaz na ukázku z filmu Lotrando a Zubejda. Dílo bylo zfilmováno podle Čapkovy divadelní hry Loupežník.

Na posledním slajdu je přidána ukázka Čapkova rukopisu a jeho vlastnoruční podpis. Žáci si tak mohou prohlédnout, jakým písmem a způsobem psal. Dokonce je přidána fotografie Čapkovy autogramiády.

Dále je prezentace doplněna o návrhy na shrnutí a opakování probraného učiva. Tyto slajdy jsou doplněny za prezentací o K. Čapkovi.

Součástí navrhované pomůcky jsou také synopse s podrobným popisem života a tvorby K. Čapka (jsou uvedeny v samostatné příručce, v práci kapitoly 3 – 8). Dále jsou v této příručce umístěny ukázka z díla s návrhy na práci studentů (v práci jsou tyto ukázky uvedeny v přílohách).

Díky této práci se mohou studenti dozvědět více věcí o jedné z nejvýznamnějších osobností dvacátého století. Prezentací, která byla vytvořena, se můžou předat informace o Karlu Čapkovi i dalším studentům.

Finanční náklady na výrobu této pomůcky nejsou náročné. Jde pouze o náklady na CD a několik listů papíru. Pomůcka by mohla být umístěna i na www s možností jejího „stáhnutí“ učiteli literární výchovy.

Autorská práva řešena nejsou, neboť při konzultaci v Památníku K. Čapka došlo k dohodě, že pokud sem bude práce dodána, je možno ji veřejně prezentovat.

Seznam použité literatury

Halík M., Karel Čapek život a dílo v datech, str. 13, Československé akademie věd Praha, 1983, vydání první, ISBN 505-21-826

Scheinpflug K., Můj švagr Karel Čapek, str. 21, Kruh Hradec Králové, 1991, vydání první, ISBN 46-006-90

http://capek.misto.cz/zivotopis-d.html

http://www.scifiworld.cz/article.php?ArticleID=130

http://www.pis.cz/cz/dalsi_informace/info_a_z/capek_karel

http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_%C4%8Capek

http://www.spisovatele.cz/karel-capek

http://capek.misto.cz/zivotopis-d.html#30zac

http://czechfolks.com/plus/wp-content/uploads/2009/12/novomanzele-karel-a-olga.jpg

http://www.pis.cz/cz/dalsi_informace/info_a_z/capek_karel

http://capek.misto.cz/zivotopis-d.html#230

http://www.hrady.cz/wnd_show_pic.php?picnum=4765

http://www.hrady.cz/index.php?OID=1742

http://www.knihovnaslany.cz/archiv-akci/2009/12/prosinec-2009/

http://capek.misto.cz/olga-kdo.html

http://zivotopis.osobnosti.cz/olga-scheinpflugova.php

http://capek.misto.cz/olga-ct.html

Havlíčková I. a kol., Odmaturuj z literatury II., str. 126, DIDAKTIS spol. s. r. o., 2004, vydání první, ISBN 80-86285-83-9

Přílohy

1. **Prezentace**
2. **Literární texty**

Ukázka z díla R. U. R.

Ukázka z díla Anglické listy

Ukázka z díla Hordubal

Ukázka z díla MATKA

3. **Obrazový materiál**

Fotografie z letního sídla Strž 1

Fotografie z letního sídla Strž 2

Letní sídlo Strž

1. Prezentace

2. Literární texty

Ukázka z díla R. U. R. (1920)

PRIMUS

Jsi krásná.

HELENA

Já? Jdi, Prime, co jsi to řekl?

PRIMUS

Věř mně, Heleno, já jsem silnější než všichni Roboti.

HELENA (*před zrcadlem*)

Já že jsem krásná? Ach, ty hrozné vlasy, kdybych si do nich mohla něco dát! Víš, tam v zahradě si vždycky dám do vlasů květiny, ale není tam ani zrcadlo, ani nikdo – (*Nakloní se k zrcadlu.*) Ty že jsi krásná? Proč krásná? Jsou krásné vlasy, které tě jenom tíží? Jsou krásné oči, které zavíráš? Jsou krásné rty, do kterých se jen koušeš, aby to bolelo? Co je to, nač je to, být krásná? – (*Uvidí v zrcadle Prima.*) Prime, to jsi ty? Pojď sem, ať jsme tam vedle sebe! Hleď, ty máš jinou hlavu nežli já, jiná ramena, jiná ústa – Ach, Prime, proč se mi vyhýbáš? Proč musím za tebou běhat celý den? A pak ještě říkáš, že jsem krásná!

PRIMUS

Ty utíkáš přede mnou, Heleno.

HELENA

Jak jsi se učesal? Ukaž! (*Vjede mu oběma rukama do vlasů.*) Sss, Prime, nic není na hmat jako ty! Počkej, musíš být krásný! (*Vezme z umyvadla hřeben a češe Primovi vlasy do čela.*)

PRIMUS

Není ti někdy, Heleno, že najednou ti tluče srdce: Teď, teď se musí něco stát –

HELENA (*dá se do smíchu*)

Podívej se na sebe!

ALQUIST (*vstává*)

Co – cože, smích? Lidé? Kdo se vrátil?

HELENA (*pustí hřeben*)

Co by se s námi, Prime, mohlo stát?

ALQUIST (*motá se k nim*)

Lidé? Vy – vy – vy jste lidé?

HELENA (*vykřikne a odvrátí se*)

ALQUIST

Vy jste snoubenci? Lidé? Odkud se vracíte? (*Hmatá na Prima.*) Kdo jste?

PRIMUS

Robot Primus.

ALQUIST

Jak? Ukaž se, děvče! Kdo jsi!

HELENA

Robotka Helena.

ALQUIST

Robotka? Obrať se! Co, ty se stydíš? (*Bere ji za rameno.*) Ukaž se mi, Robotko!

PRIMUS

Jářku, pane, nechat ji!

ALQUIST

Jakže, ty ji chráníš? – Jdi ven, děvče!

HELENA (*vyběhne*)

****

ALQUIST

Dobrá, doveď to děvče do pitevny. Budu ji pitvat.

PRIMUS

Helenu?

ALQUIST

Nu ovšem, říkám ti. Jdi, připrav všechno. – Nu tak, bude to? Mám zavolat jiné, aby ji přivedli?

PRIMUS (*uchopí těžkou třecí paličku*)

Hneš-li se, rozbiju ti hlavu!

ALQUIST

Tak tedy rozbij! Jen rozbij! Co budou pak dělat Roboti?

PRIMUS (*vrhne se na kolena*)

Pane, vezmi si mne! Jsem stejně udělán jako ona, ze stejné látky, stejného dne! Vezmi si můj život, pane! (*Roztrhne kazajku.*) Řež tady, tady!

ALQUIST

Jdi, já chci pitvat Helenu. Dělej honem.

PRIMUS

Vezmi si mne místo ní; řež do těchhle prsou, ani nevykřiknu, ani nevzdychnu! Vezmi stokrát můj život –

ALQUIST

Pomalu, hochu. Ne tak marnotratně. Copak ty nechceš žít?

PRIMUS

Bez ní ne. Bez ní nechci, pane. Nesmíš zabít Helenu! Co ti to udělá, vzít mně život?

ALQUIST (*dotýká se něžně jeho hlavy*)

Hm, já nevím – Poslyš, chlapíku, rozmysli si to. Je těžké umírat. A je, vidíš, je lépe žít.

PRIMUS (*vstává*)

Neboj se, pane, a řež. Jsem silnější než ona.

ALQUIST (*zazvoní*)

Ach, Prime, jak je to dávno, co jsem byl mladým člověkem! Neboj se, Heleně se nic nestane.

PRIMUS (*rozepíná kazajku*)

Jdu, pane.

****

ALQUIST

Dobře, pomůžeš mi, viď? Budu pitvat Prima.

HELENA (*vykřikne*)

Prima?

ALQUIST

Nu ano, ano, musí to být, víš? Chtěl jsem – vlastně – ano, chtěl jsem pitvat tebe, ale Primus se nabídl za tebe.

HELENA (*zakryje si tvář*)

Primus?

ALQUIST

Ale ovšem, co na tom? Ach, dítě, ty umíš plakat? Řekni, co záleží na nějakém Primovi.

PRIMUS

Netrap ji, pane!

ALQUIST

Ticho, Prime, ticho! – K čemu ty slzičky? Nu bože, nebude Prima. Zapomeneš na něj do týdne. Jdi, buď ráda, že žiješ.

HELENA (*tiše*)

Já půjdu.

ALQUIST

Kam?

HELENA

Abys mne pitval.

ALQUIST

Tebe? Jsi krásná, Heleno. Bylo by tě škoda.

HELENA

Půjdu. (*Primus jí zastupuje cestu.*) Pusť, Prime! Pusť mne tam!

PRIMUS

Nepůjdeš, Heleno! Prosím tě, jdi, tady nesmíš být!

HELENA

Já skočím z okna, Prime! Půjdeš-li tam, skočím z okna!

PRIMUS (*zadrží ji*)

Nepustím! (*K Alquistovi.*) Nikoho, starý, nezabiješ.

ALQUIST

Proč?

PRIMUS

My – my – patříme k sobě.

ALQUIST

Ty jsi řekl. (*Otevře dveře ve středu.*) Ticho. Jděte.

PRIMUS

Kam?

ALQUIST (*šeptem*)

Kam chcete, Heleno, veď ho. (*Strká ji ven.*) Jdi, Adame. Jdi, Evo; budeš mu ženou. Buď jí mužem, Prime. (*Zavírá za nimi.*)

ALQUIST (*sám*)

Požehnaný dni! (*Jde po špičkách ke stolu a vylévá zkumavky na zem.*) Svátku dne šestého! (*Usedne u psacího stolu, hází knihy na zem; pak otevře bibli, listuje a čte:*) ”A stvořil Bůh člověka k obrazu svému: k obrazu Božímu stvořil ho, muže a ženu stvořil je. I požehnal jim Bůh a řekl: Rosťtež a množte se, a naplňte zemi, a podmaňte ji, a panujte nad rybami mořskými, a nad ptactvem nebeským, i nad živočichy, kteří se hýbají na zemi. (*Vstává.*) A viděl Bůh vše, co byl učinil, a bylo to velmi dobré. I stal se večer a jitro, den šestý.” (*Jde do středu pokoje.*) Den šestý! Den milosti. (*Padá na kolena.*) Nyní propustíš, Pane, služebníka svého – svého nejzbytečnějšího sluhu Alquista, Rossume, Fabry, Galle, velicí vynálezci, co jste vynalezli velkého proti té dívce, proti tomu chlapci, proti tomu prvnímu páru, který vynašel lásku, pláč, úsměv, milování, lásku muže a ženy? Přírodo, přírodo, život nezahyne! Kamarádi, Heleno, život nezahyne! Zase se začne z lásky, začne se nahý a maličký; ujme se v pustině, a nebude mu k ničemu, co jsme dělali a budovali, k ničemu města a továrny, k ničemu naše umění, k ničemu naše myšlenky, a přece nezahyne! Jen my jsme zahynuli.

Rozvalí se domy a stroje, rozpadnou se systémy a jména velikých opadají jako listí; jen ty, lásko, vykveteš na rumišti a svěříš větrům semínko života. Nyní propustíš, Pane, služebníka svého v pokoji; neboť uzřely oči mé – uzřely – spasení skrze lásku, a život nezahyne! (*Vstává.*) Nezahyne! (*Rozpřáhne ruce.*) Nezahyne!

Otázky pro práci s textem:

Kdo je Primus a Helena?
Jak Alquist pozná, že se z robotů stávají lidé?
Jaké citové projevy se projevují u robotů?
V jakém díle se objevuje podobný motiv jako v posledním odstavci?

Ukázka z díla Anglické listy (1924)

HYDE PARK

A když mně bylo nejsmutněji v zemi anglické – bylať anglická neděle, zamořená nevýslovnou nudou – pustil jsem se po Oxford Street; chtěl jsem jít prostě na východ, abych byl blíže vlasti, ale spletl jsem si směr a putoval jsem přímo k západu, pročež jsem se ocitl u Hyde Parku; říká se tam Marble Arch, protože je tam mramorová brána, která nikam nevede; nevím vlastně, proč tam stojí. Bylo mi jí poněkud líto, i šel jsem se na ni podívat a přitom jsem to uviděl, a běžel jsem se tam kouknout, protože tam byly zástupy lidu. A když jsem pochopil, co se děje, bylo mi hnedle radostněji.

To je takové velké prostranství, a kdo chce, může si přinésti židli nebo řečniště nebo vůbec nic a může začít povídat. Za chvíli ho poslouchá pět nebo dvacet nebo tři sta lidí, odpovídají mu, odporují, kývají hlavami a někdy zpívají s řečníkem pobožné nebo světské hymny. Někdy oponent získá lid na svou stranu a chopí se slova sám; někdy se zástup dělí pouhým štěpením nebo pučením jako nejnižší organismy a buněčné kolonie.

***

Protože jsem já hříšný už mnoho let nebyl na žádném kázání, šel jsem poslouchat. Přidal jsem se ze skromnosti k malému a tichému hloučku; mluvil tam hrbatý mladík s krásnýma očima, patrně polský žid; po delší době jsem pochopil, že jeho tématem je jenom školství, i přešel jsem k velkému zástupu, kde na kazatelničce poskakoval starý pán v cylindru. Zjistil jsem, že zastupuje jakousi Hyde Park Mission; házel rukama tak, že jsem se bál, že přeletí přes zábradlíčko. Dalšímu zástupu kázala starší dáma; nejsem nijak proti ženské emancipaci, ale ženský hlas, víte, člověk to zkrátka nemůže poslouchat; přece jen ženská je pro veřejnost od přírody handicapována svým orgánem (myslím hlasovým). Když řeční dáma, mám vždycky pocit, že jsem malý hoch a že mne maminka hubuje. Proč hubovala ta anglická lady se skřipcem, jsem dobře nepochopil; vím jen, že křičela, abychom šli do sebe. V dalším zástupu kázal katolík před vysokým krucifixem; poprvé v životě jsem viděl hlásání víry kacířům; bylo to moc hezké, a končilo to zpěvem, v němž jsem se pokoušel zpívat druhý hlas; bohužel jsem neznal melodii.

***

Další hlouček byl jenom pětičlenný; byl tam jeden hnědý Ind, jeden jednooký v placaté čepici, jeden tlustý arménský žid a ještě dva mlčenliví muži s lulkami; jednooký tvrdil v jakémsi strašlivém pesimismu, že ”něco je někdy nic”, kdežto Ind zastával radostnější názor, že ”něco je vždycky něco”, což opakoval dvacetkrát v docela chatrné angličtině. Pak tam stál jeden dědeček, měl v ruce dlouhý kříž a na něm standartu s nápisem ”Thy Lord calleth thee”; povídal něco slabým a chraptivým hláskem, ale nikdo ho neposlouchal. I zastavil jsem se, ztracený cizinec, a dělal jsem mu posluchače. Potom jsem chtěl jít po svém, neboť byla už noc; ale zastavil mne nějaký nervózní člověk a nevím, co mi říkal; odpověděl jsem mu, že jsem tu cizí, že Londýn je strašná věc, ale Angličany že mám rád; že jsem už viděl kus světa, ale že máloco se mi tak líbilo jako řečníci v Hyde Parku. Než jsem to vše pověděl, stálo kolem nás deset lidí a tiše poslouchali; mohl jsem se pokusit o založení nové církve, ale nenapadl mne žádný dosti nepochybný článek víry a krom toho neumím dosti dobře anglicky, a proto jsem se vytratil.

Otázky pro práci s textem:

Kde se Karel Čapek nacházel?
S jakými národnostmi se setkal?

Co se stalo Čapkovým nejlepším zážitkem?
Vyhledejte zastaralé tvary českého jazyka.
Vyhledejte slovo z anglického jazyka a přeložte ho do českého.

Ukázka z díla Hordubal

Opilý jde Hordubal měsíční nocí; opilý, neboť odvykl pálence, neboť odvykl takovým myšlenkám, neboť jde k ženě. Co mrazíš, měsíci – což nejdu dost ticho, tak lehce, tak lehce, že bych ani rosu na trávě nesetřel? Ej, psiska po celé dědině, to jde Juraj Hordubal, po osmi letech se vrací chlap a ruce nese obloukem, aby vzal do nich ženu: tak, teď tě mám plnou náruč a ještě to je málo, bral bych tě do úst a koleny svíral, mezi prsty bych tě chtěl cítit, Polano, Polano! A co mrazíš, ty jeden? Pravda, že jsem opilý, protože jsem pil na kuráž, protože se chci po hlavě vrhnout domů; zavřít oči, zamávat rukama a skočit po hlavě – – tu mě máš, Polano, tu a tu a tu, všude, kde jsou tvé ruce, tvé nohy, tvá ústa; ech jak jsi veliká, co tě je od hlavy k patě, kdy já tě poberu celou.

***

Tiše otvírá Juraj branku do dvora a chvěje se. Na zápraží sedí Polana v světle měsíčním a čeká. ”Ty, Polano,” bručí Hordubal a srdce mu klesá. ”Proč nespíš?”

Polana se zatřásla chladem. ”Čekám na tebe. Chtěla jsem se tě zeptat – Loňského roku jsme dostali za pár koní sedm tisíc; tak co ty – co myslíš –”

”A – áno,” míní Hordubal váhavě. ”Dobré je to, což, zítra si o tom povíme –!

”Já chci teď,” praví Polana tvrdě. ”Proto čekám. Já už nechci sloužit kravám ... robotit na poli ... nu, nechci!”

”Nebudeš,” povídá Hordubal a dívá se na její ruce, bílé ve světle měsíčním. ”Teď jsem tu já, abych robil.”

”A co Štěpán?”

Juraj mlčí, vzdychá, proč zrovna teď o tom mluvit?

”Nu,” bručí, ”nebude tu dost práce pro dva.”

”A co koně?” namítá Polana rychle. ”Musí být někdo u koní, a ty koním nerozumíš –”

”Pravda,” uhýbá Hordubal. ”A co, nějak bude.”

”Já to chci vědět,” naléhá Polana a zatíná pěsti. Ech ty, jaká jsi prudká!

”Jak ty chceš, Polano, jak ty chceš,” slyší Juraj svůj vlastní hlas.

”Zůstane Štěpán, dušinko ... Abys věděla, nesu peníze ... Všechno ti udělám.”

”Štěpán rozumí koním,” slyší Hordubal, ”nenašel bys takového. Pět let tu slouží – Polana vstává, divná a bledá v světle měsíčním.. ”Dobrou noc. Jdi tiše, Hafie spí.”

”Co – co ty – kam jdeš?” udivil se Hordubal.

Na půdu spat. Ty spíš v jizbě, ty jsi – gazda. Něco tvrdého, něco zlého je v Polanině tváři. ”Štěpán – spí v konírně.”

***

”Jdi, jdi pryč,” křičí Polana beze smyslů –

– a Juraj neví, jak se dostal dolů, tak nějak, jako by střemhlav padal do propasti. Ale kdež, nepadá, sedí na posledním schodku a padá do propasti. Tak hluboko, Kriste Ježíši, tak hluboko padat! A kdo to tu jíká? To ty, to ty. Je nehekám, já se jen pokouším dýchat a nemohu za to, že to tak zaúpí, a zas, a zas! Nu jen si hekej, jsi doma, jsi gazda –

Hordubal se zastavil ve svém pádu, sedí na schodku a **civí** do tmy. Ty spíš v jizbě, řekla, jsi gazda. Tedy tak ty, Polano: osm let jsi byla svou paní, a teď se zlobíš, že máš gazdu nad sebou. Ech, dušinko, podívej se, jaký to gazda: sedí na schodku a fňuká, nos bys mu utřela zástěrou, takový je to hospodář. Hordubal cítí něco na hubě, sahá na to, i můj ty bože, vždyť je to úsměv. Hordubal se

usmívá do tmy; jakýpak gazda, čeledín. Přišel čeledín ke kravám, paní, a ty, Polano, budeš jako statkářka. Nu, vidíš, všechno se to dá srovnat: koně i krávy, Štěpán i Juraj. Krávy ti vypěstuju, Polano, radost se na ně podívat – a ovce; všeho budeš mít, nad vším budeš gazdovat.

Tak vida, už to jde dýchat a neheká to; můžeš do sebe nabrat vzduch jako kovářův měch. Kdežpak, hospodyně, čeledín nepatří do jizby; půjde spat ke kravám, tam je jeho místo. Člověk není aspoň tak sám, slyší někoho dýchat; stane se mu, že z ničeho nic promluví nahlas a sám se toho lekne, ale ke krávě se může promluvit: otočí hlavu a poslouchá. Dobře se v kravíně spí.

Ticho, ticho jde Juraj do chléva; teplý pach krav ho ovane, pohnul se řetěz na žebři. Héta, kravičky, héta, to jsem já; chválabohu, slámy dost pro člověka.

”**Odbila** dvanáctá ho–di–na, chval každý duch Hos–po–di–na, i Ježíše, jeho syna –” Ne, to v Americe nebylo.

”Opatrujte světlo, oheň, by nebyl nikomu škoden –”

Otázky pro práci s textem:

Charakterizuj literární žánr ukázky.
Vyhledejte hlavní postavy, zcharakterizujte je.
Kde se děj odehrává?
*Co znamená slovo **civí**, které je zvýrazněno v textu?*
*Vysvětli pravopis slova **odbila**, které je zvýrazněno v textu.*

Ukázka z díla MATKA

Týž pokoj, ale všechny zbraně se stěn i stojanů jsou odklizeny.

MATKA (*snímá se stěny poslední pár pistolí a zamyká je do zásuvky. Klíč bere k sobě.*)

Tak. Já nechci, aby měl Toni na očích samé zbraně. (*Rozhlíží se.*) Já to nechci. (*Jde k oknu a zavírá okenice.*) A ven se taky dívat nebude. (*Rozsvítí vypinačem u dveří.*) Není tu už nic? – (*Jde k rozhlasové skříňce.*) A ty, ty už taky přestaneš mluvit. Toni nemusí vědět, co se děje venku. (*Váhá u rozhlasové skříňky.*) A já – já to nepotřebuju vědět. Já už nechci nic slyšet. Mně už po ničem nic není. (*Váhá.*) Nu, vidíš, musíš mlčet. A chtěla bys mluvit, viď? Zase bys chtěla plést Tonimu hlavu, že? Ne, ne, ty už nám tu křičet nebudeš. Hlásej si, co chceš – ale tady ne. Tady ne. Tady jsem já. Už nebudeš mému Tonimu nic namlouvat – Nu, co tomu říkáš? (*Otočí knoflíkem radia.*) Tak co, ty –?

HLAS Z AMPLIONU (*ženský, vášnivý, naléhavý*)

Je to zločin. Byl spáchán zločin proti všemu právu, jsou pošlapány všechny smlouvy, stalo se nejbrutálnější násilí. Slyšte, slyšte, slyšte: bez opovědění války, bez důvodu, beze slova jednání překročila cizí armáda hranice naší země. Bez jediného slova výstrahy, bez důvodu, bez opovědění války počala cizí děla a letadla bombardovat naše města. Nepřítel využil chvíle, kdy se náš národ sám smrtelně oslabil nešťastnou občanskou válkou, a přepadl naše území pod záminkou, že přichází obnovit pořádek. Kdo mu dal k tomu právo? Jaký má důvod k intervenci? Není důvodu, není práva. Voláme z amplionu celý svět: slyšte, stal se zločin, stal se nevýslovný zločin! We call the world: hear, hear, it is an outrage, it is awful crime! Nous appellons toute l'humanité: voyez, quel crime! Wir rufen die ganze Welt: es wurde ein schreckliches Verbrechen begangen! Náš národ, náš nešťastný a vysílený národ je dobíjen jako zvíře!

MATKA (*zavírá knoflík radia*)

Co na mne křičíš? Já tě nechci slyšet! Zločin! Zločin! To nebyl zločin, když zastřelili mého Petra? A to nebyl zločin, že musel padnout i můj Kornel? Můj Kornel! Můj Petr! Mně budeš mluvit o zločinech! Já, já je znám, já matka; na mně se jich spáchalo nejvíc. Já vím, tys neznala mé hochy; kdybys je byla viděla, jak ji tu bývalo plno – Jen si křič do světa; já jsem taky křičela, a myslíš, že mi někdo odpověděl? *Otočí knoflíkem.*

HLAS Z AMPLIONU

– My sami, my sami si musíme pomoci. Budeme se bránit do posledního dechu. Nastavíme hradbu těl a srdcí. Naše pluky, vržené proti nepříteli, bojují se zoufalou statečností; ale nemohou se udržet, nedostanou-li posil. Voláme všechny muže: musíte je vystřídat. Slyšte, voláme všechny muže do posledního. Voláme vás, muži této země: hlaste se, hlaste se, hlaste se do zbraně! Voláme vás, ženy této země: nastoupíte do práce za své muže a syny, které pošlete k praporům –

MATKA (*otočí knoflíkem*)

Ne, ne. To máš marné. Já ti nikoho nemohu poslat, já už nikoho nemám. Toni nemůže, Toni je ještě dítě. Takový rozkaz není, aby musely děti na vojnu. To je nesmysl. Co ty máš co posílat něčí muže a syny k praporům? Nejsou tvoji, tak nemluv! Máš ty nějakého syna? To kdybys mně řekla! (*Otočí knoflíkem.*)

HLAS Z AMPLIONU

– Už ne lidský hlas, ale vlast sama vás volá. Já vlast volám všechny muže. Já matka vlast prosím své syny: braňte mne, braňte mé děti –

MATKA (*zavírá knoflík radia*)

Ne, ty nejsi matka! Já jsem matka, já, já, rozumíš? Jaké ty máš právo na mé děti? Kdybys byla matka, nemohla bys je posílat na vojnu! Ukryla bys je jako já, zamkla bys je jako já a křičela bys:

nedám, nedám! – Já už nemám, koho dát, abys věděla. Nikdo tu není. Jsem tu jen já, stará, bláznivá ženská. Já už jsem dala všechny syny. Nemám už, nemám –

TONI

Maminko –

MATKA (*obrátí se*)

Co tu chceš? (*Vykřikne hrůzou.*) Toni, ty taky –? (*Vrhne se k němu a ohmatává ho.*) Ne, chvála bohu, jsi to ty, jsi to ty! Jsi živý, viď? Jak jsi mne poděsil! – Co tu hledáš, Toni? Víš, že to nechci, abys ... abys tady poslouchal ... tu ženskou. Já si to nepřeju, Toni!

TONI

Mami, když má takový ... krásný a strašný hlas! Víš, já si ji dovedu tak živě představit: je vysoká a bledá ... a má tak veliké oči –

MATKA

Nestarej se o ni.

TONI

Když mne volá!

MATKA

To se tebe netýká, Toni. Nech ji, ať si říká, co chce. A sem už nechoď, můj chlapečku. Já ten pokoj zamknu.

TONI

Proč?

MATKA (*usedá*)

Nu tak, zamknu. Víš, dám sem zásoby jídla pro nás. Když teď bude vojna, musím mít, co ti dát jíst, můj maličký. Ten pokoj už stejně k ničemu není – Chválabohu, že jsem pamatovala na zásoby! My dva, víš, my budeme bydlet dole, ve sklepě. Aby nás nikdo neviděl. Bude to jako vymřelý dům.

TONI

Ale mami –

MATKA

Počkej, Toni. Neboj se, já tě dobře schovám, nikdo nebude vědět, že jsi doma. Nesmíš ven, ale to vydržíš, – všecko vydržíme, dokud se to venku nepřežene. Ani nebudeš vědět, že je válka. To pro tebe není, viď? Ty jsi na to příliš mladý. Zalezeme do sklepa jako myši, a ty, ty si tam budeš číst knížky, viď, – a vzpomínat, jak venku svítí slunce. Řekni, že nám tam nebude zle?

TONI

Maminko, prosím tě – prosím tě, mami, pusť mě!

MATKA

Ale dítě, co to říkáš? S tím už přestaň, chlapče!

TONI

Prosím tě, maminko, pusť mě, pusť mě, abych se mohl hlásit jako dobrovolník. Mami, já tady přece nemůžu zůstat –

MATKA

Neblázni, Toni! Ty přece nemůžeš jít. Není ti ještě osmnáct let –

TONI

To je jedno, maminko! Uvidíš, všichni půjdou, celá naše třída se bude hlásit, mami, prosím tě, maminko, ty mě musíš pustit!

MATKA

To je nesmysl, ty dětino. Co by tam s tebou dělali?

TONI

To si nemysli, mami, já budu stejně dobrý voják jako každý z naší třídy! Já už jsem dal své slovo

MATKA

Komu?

TONI

Kamarádům ve škole, maminko.

MATKA

Myslím, Toni, že to je spíš věc tvé matky než tvých kamarádů.

TONI

Odpusť, mami, ale když půjdou všichni –

MATKA

– tak nemusíš jít ty, můj maličký. Ty zůstaneš doma.

TONI

Proč bych zrovna já neměl jít?

MATKA

Protože ty na to nemáš povahu, Toni. Protože jsi na vojenskou službu slabý. A protože já to nechci, synáčku. Stačí?

MATKA

A ty ten národ zachráníš, ne? Bez tebe to nepůjde, viď? Myslím, chlapečku, že ty to nevytrhneš.

TONI

Kdyby takhle mluvila každá matka –

***

ŽENSKÝ HLAS V AMPLIONU

Slyšte, slyšte, slyšte! Voláme všechny muže do zbraně. Voláme všechny muže. Na nás už nezáleží. Už nebojujeme za sebe, ale za zem svých otců a dětí. Ve jménu mrtvých i budoucích, voláme do zbraně celý národ!

MATKA

Ne. Toni nepůjde. Já ti ho nedám!

MUŽSKÝ HLAS V AMPLIONU

Haló, haló! Velitelství severní armády hlásí další ústupové boje. Bojuje se o každou píď půdy, o každou mez, o každý domek. Lidé ze vsí odmítli opustit své domovy a hájí je se zbraní v ruce. Nepřítel je nucen každou vesnici i samotu srovnat se zemí. Ztráty na životech jsou neobyčejně těžké.

ONDRA

Chudáci, ti lidé tam –

OTEC

Nech být, dobré je to. Přece jen to zpomalí postup nepřítele.

ŽENSKÝ HLAS V AMPLIONU

Slyšte, slyšte, právě zachycujeme jiskrovou zprávu z lodi Gorgony. – Sečkejte u amplionů, nemohu to přečíst! Naše loď Gorgona ... Ach, bože! *Hlas se zlomí.* Odpusťte mi, já tam má syna! (*Pomlka.*) – Slyšte, slyšte, slyšte! Naše cvičná loď Gorgona ... se čtyřmi sty námořníky kadety na palubě ... se pokusila prorazit nepřátelskou blokádu, aby se vrátila do svého přístavu. V pět hodin sedm minut ... byla zasažena nepřátelským torpédem. Loď ... se potápí. (*Vzdech.*) Kadeti na palubě Gorgony vzkazují ... poslední pozdrav domů. Prosí, aby jim byla ... naposledy ... zahrána ... naše hmyna. – Můj synu! Můj chlapečku!

MATKA

Cože? Tak ty přece máš syna? Ty taky máš dítě?

MUŽSKÝ HLAS V AMPLIONU

Haló, haló, přerušujeme vysílání zpráv. Haló, haló, haló! Voláme cvičnou loď Gorgonu. Voláme Gorgonu! – Haló! – Haló, slyšíte nás? – Kadeti na Gorgoně, pozor! Kadeti na palubě Gorgony, vlast vám posílá poslední pozdrav.

***

MATKA (*odemyká dveře*)
Co tu chceš, Toni?
TONI
Ty jsi tady potmě?
MATKA
Rozsvěť.
TONI (*rozsvítí lustr kontaktem u dveří. Pokoj je prázdný, jen na stole zůstaly rozložené štábní mapy*)
Mami, s kým jsi to mluvila?
MATKA
S nikým, synáčku.
TONI
Ale já jsem tady slyšel takové hlasy –
MATKA
To bylo jen ... tohle, chlapče. (*Otočí knoflíkem radia.*)
TONI
A nač tu máš ty mapy?
MUŽSKÝ HLAS V AMPLIONU
Haló, haló! Hlavní stan hlásí: Při ranním náletu nepřátel bylo zničeno město Villamedia. O život přišlo přes osm set civilních osob, z toho většina žen a dětí. Náš starý hrad, pokladnice našich dějin, lehl popelem.
TONI
Slyšíš, mami?
MUŽSKÝ HLAS V AMPLIONU
Letecká puma zasáhla nemocnici, kde zahynulo šedesát nemocných. Město Villamedia hoří.
TONI
Maminko, prosím tě –
ŽENSKÝ HLAS V AMPLIONU
Slyšte, slyšte, slyšte! Voláme k amplionu celý svět! Voláme lidi! Nepřátelská letadla napadla dnes ráno vesnici Borgo a svrhla pumy na obecnou školu. Do prchajících dětí střílela ze strojních pušek. Osmdesát dětí bylo raněno. Devatenáct dětí postříleno. Třicet pět dětí bylo výbuchem ... roztrháno.
MATKA
Co říkáš? Děti? Copak někdo zabíjí děti?
TONI (*hledá na mapě*)
Kde to je ... kde to je ...
MATKA (*stojí jako zkamenělá*)
Děti! Malé, usmrkané děti!

Ticho.

MATKA (*strhne se stěny pušku a podává ji oběma rukama* TONIMU)
(*S velkým gestem*) Jdi!

Otázky pro práci s textem:

O jakém zločinu mluví hlas v Amplionu?
O koho se Matka bojí a proč?
Popiš závěrečné Matčino gesto.

3. Obrazový materiál

Fotografie z letního sídla Strž 1

Fotografie z letního sídla Strž 2

Letní sídlo Strž